

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt torsdag den 14. maj 2020

Sag BS-52112/2019-HJR

Vidar Bersaas Invest AS
(advokat Lars Carstens)

mod

Minimum A/S
(advokat Kim Rasmussen)

I tidligere instanser er truffet beslutning af Retten i Aarhus den 16. maj 2019 (BS 13-613/2017) og afsagt kendelse af Vestre Landsrets 5. afdeling den 1. juli 2019 (B-0265-19).

I påkendelsen har deltaget tre dommere: Thomas Rørdam, Jan Schans Christensen og Jens Kruse Mikkelsen.

Påstande

Kærende, Vidar Bersaas Invest AS, har nedlagt påstand om, at landsrettens kendelse ophæves, og at sagen hjemvises til byretten med henblik på berigtigelse af byrettens dom, således at beløbet på 1.818.151 kr. indgår i dommens præmisser og beregninger i DKK, og at domkonklusionen berigtiges i overensstemmelse hermed, således at Minimum A/S tilpligtes inden 14 dage til Vidar Bersaas Invest AS at betale 1.212.101 DKK med procesrente fra 30. november 2016 og at betale 230.000 NOK med procesrente af 120.000 NOK fra 1. januar 2017 og af 90.000 NOK fra den 4. april 2017 og af 20.000 NOK fra 5. marts 2019, subsidiært ophævelse af landsrettens kendelse og hjemvisning af sagen til byretten med henblik på berigtigelse af dommen.

Indkærede, Minimum A/S, har påstået, at der ikke sker berigtigelse.

Minimum har over for Vidar Bersaas Invests subsidiære påstand nedlagt påstand om afvisning, subsidiært at påstanden ikke tages under påkendelse.

Sagsfremstilling

Den 6. maj 2019 afsagde Retten i Aarhus dom i en sag mellem Vidar Bersaas Invest AS og Minimum A/S. Sagen vedrørte bl.a., om der i medfør af handelsagentlovens § 25 og § 26 var grundlag for at tilkende Vidar Bersaas Invest en godtgørelse som følge af, at Minimum havde opsagt en eneagentaftale om salg af virksomhedens produkter i Norge. Om dette spørgsmål fremgår af dommens begrundelse:

"Godtgørelse efter handelsagentlovens § 25, jf. § 26

Efter denne bestemmelse har VBI krav på en godtgørelse, hvis og i det omfang VBI har skaffet Minimum nye kunder eller en betydelig udvidelse af handelen med den bestående kundekreds og forbindelsen med disse kunder fortsat vil give Minimum betydelige fordele og betaling af godtgørelse er rimelig under hensyn til samtlige omstændigheder, herunder navnlig VIB's tab af provision af aftale med disse kunder. Efter § 26 vil en godtgørelse ikke kunne overstige et beløb, der svarer til 1 års vederlag, beregnet som det gennemsnitlige årlige vederlag i de seneste 5 år.

Efter de foreliggende opgørelser kan godtgørelseskravet maksimalt udgøre 2.370.904 nkr. Ved hovedforhandlingens indledning har Minimum taget bekræftende til genmæle for så vidt angår en godtgørelse på 400.042 nkr., beregnet som en fjerdedel af en maksimal godtgørelse på 1.600.167 nkr., beregnet som 14,4 % af den omsætning, som VIB gennemsnitligt i de seneste 5 år havde opnået, 15.806.019 nkr., med fradrag af overtaget omsætning ved agentforholdets etablering, 4.693.749 nkr.

Det følger derfor af parternes påstande, at der således er enighed om, at VBI har krav på en godtgørelse efter handelsagentlovens § 25. Heri ligger en anerkendelse af, at VBI har skaffet Minimum nye kunder eller en betydelig udvidelse af handelen med den bestående kundekreds (eller begge dele), men at der ikke er enighed om beregningsgrundlaget for kravet og om længden af den periode, som skal indgå i beregningen.

Det er oplyst, at Minimum fra den tidligere distributør i Norge overtog dennes kundekreds. Krav om godtgørelse ved ophør forudsætter, at agenten har tilført agenturgiveren en betydelig udvidelse af handelen. Det fremgår ikke af § 25, at en bestående kundekreds ved agentforhol-

dets etablering skal indebære en begrænsning af maksimumgodtgørelsen efter § 26, men ved den skønsmæssige fastsættelse af godtgørelsens størrelse efter § 25 kan der tages hensyn til, at det kun er den del af agentens virksomhed, som har karakter af "betydelig udvidelse", der skaber grundlag for godtgørelsen.

En del af VBI's omsætning er skabt ved aftaler med Carlings. Denne kunde må anses for tabt inden agenturforholdet blev opsagt, og den tidligere forbindelse med denne kunde vil derfor ikke give Minimum fordele efter agentforholdets ophør.

Det følger af forarbejderne til handelsagentloven, at der med "vederlag" i § 26 forstås bruttovederlaget, der udover provision omfatter sædvanligt tilskud til kontorhold, befordring, reklame m.v.

De foreliggende oplysninger om omsætningstallene for de seneste 5 år af agenturforholdets beståen viser en betydelig fremgang fra periodens begyndelse, som stabiliserede sig eller var svagt stigende i den seneste år. Imidlertid må tabet af Carlings, der var en betydelig kunde, antages at medføre en væsentlig omsætningsnedgang, således at denne kunde ikke giver Minimum fordele efter ophøret af VBI's kontrakt. Omsætningen med denne kunde kan derfor ikke indgå fastsættelsen af godtgørelseskravet for ophøret af agentaftalen.

Størrelsen af det godtgørelseskrav, som tilkommer VBI, må fastsættes skønsmæssigt inden for den ramme, som § 26 giver og med hensyntagen til de forhold, der er anført i § 25. Størrelsen findes efter en samlet bedømmelse at kunne fastsættes svarende til 2/3 af det maksimale beløb, dvs. det gennemsnitlige årlige vederlag i de seneste 5 år, der for perioden 1. kvartal 2012 til og med sidste kvartal 2016 efter opgørelsen i bilag K udgør pr. år 1.818.151 nkr. 2/3 af dette beløb er 1.212.101 nkr."

Af dommens omtale af sagens bilag K fremgår:

"Minimum har beregnet (bilag K) den effektive provisionssats for VBI's salg i perioden 2. kvartal 2011 til (og med) 1. kvartal 2017 til 14,4 %, opgjort på grundlag af et samlet salg på 70.851.120 nkr. og en samlet udbetaling af provision på 10.221.446 nkr. Provisionen for perioden 2. kvartal 2011 til 4. kvartal 2011 udgør efter opgørelsen 4.993.020 nkr. og provisionen for 1. kvartal 2017 udgør 2.757.892 nkr., således at provisionen for perioden 1. kvartal 2011 til og med sidste kvartal 2016 udgør 9.090.755 nkr., svarende til gennemsnitligt pr. år i perioden 2012 – 2016 (5 år) 1.818.152 nkr."

Retten opgjorde et samlet beløb på 1.445.621 nkr. og afsagde dom i overensstemmelse hermed med rentetilskrivning fra forskellige datoer.

Den 9. maj 2019 anmodede advokaten for Vidar Bersaas Invest om berigtigelse af dommen, idet beløbene i sagens bilag K var opgjort i danske kroner. Ved beslutning af 16. maj 2019 afviste retten anmodningen. Af retsbogen fremgår bl.a.:

”Sagsøgerens advokat har i mail af 9. maj 2019 anmodet om, at dommen, herunder domskonklusionen, berigtiges, under henvisning til at det fastsatte godtgørelseskrav er fastsat i forhold til opgørelsen i sagens bilag K, som er opgjort i danske kroner, og ikke som lagt til grund i dommen i norske kroner. Berigtigelsen indebærer, at goodwillgodtgørelsen på 1.212.101 angives i danske kroner og ikke – som sket – i norske kroner.

Advokat Lykke Asmussen har protesteret imod, at en sådan berigtigelse foretages.

Jeg er enig i, at det beror på en fejltagelse, når det gennemsnitlige årlige vederlag i de seneste 5 år i dommen er angivet til 1.818.151 nkr., idet jeg ikke har været opmærksom på, at beløbene i bilag K – i modsætning til de fleste andre beløb i sagen – er angivet i norske [danske] kroner.

Som anført af sagsøgte beror fastsættelsen af godtgørelseskravet – i sidste ende – på en skønsmæssig vurdering, og jeg finder derfor, at det går ud over rammerne for ændringer i en dom efter retsplejelovens § 221, mod sagsøgtes protest at foretage den ønskede ændring.

Jeg beklager det passerede.”

Vestre Landsret stadfæstede ved kendelse af 1. juli 2019 byrettens beslutning. Af kendelsen fremgår bl.a.:

”Alle beløb i sagen, herunder kravet om godtgørelse for goodwill, er under skriftvekslingen i alt væsentligt angivet i NOK, og i beløbsangivelsen i dommens konklusion indgår udover godtgørelse for goodwill en række andre poster, der også er angivet i NOK.

I hvert fald under disse omstændigheder tiltræder landsretten, at en berigtigelse af valutaangivelsen for goodwillgodtgørelsen fra NOK til DKK går ud over, hvad der med hjemmel i retsplejelovens § 221, stk. 1, kan finde sted.”

Anbringender

Vidar Bersaas Invest har anført navnlig, at det forhold, at byrettens udmåling af godtgørelsen efter handelsagentloven er sket skønsmæssigt, ikke er til hinder for at berigtige dommen. Skønnet består i denne sag i byrettens vurdering af, hvor stor en andel af maksimalgodtgørelsen, Vidar Bersaas Invest skal tilkendes. Byretten har skønsmæssigt fastsat godtgørelsen til 2/3 af maksimalgodtgørelsen, hvilket retten herefter – på rent matematisk grundlag – beregnede på baggrund af sagens bilag K til 1.212.101 nkr. Den anmodede berigtigelse vedrører ikke den skønsmæssige del af afgørelsen. Anmodningen vedrører alene det forhold, at byretten ved en fejl har angivet beløbet i norske kroner i stedet for i danske kroner, som er den valuta, beløbene i bilag K er opgjort i.

Der er tale om en åbenbar skrivefejl, som kan berigtiges i medfør af retsplejelovens § 221. Alternativt foreligger der en regnefejl, idet retten skulle have omregnet fra danske til norske kroner, hvilket ved en fejl ikke er sket.

Der er hjemmel til at berigtigelse, således at domskonklusionen bringes i overensstemmelse med præmisserne og de heri umisforståelige forudsætninger og beregninger. Der ikke er noget i retsplejelovens 221, stk. 1, der forhindrer, at berigtigelse af en dom medfører materielle ændringer, så længe berigtigelsen sker inden for rammerne af bestemmelsen. Berigtigelse af skrivefejl i tal eller blotte regnefejl vil ofte have en materiel betydning.

Beløbsangivelserne i bilag K er på intet tidspunkt omtalt af parterne i norske kroner. Parterne har således ikke medvirket til at give byretten det indtryk, at bilag K var en opgørelse i norske kroner. Det kan ikke være afgørende for adgangen til berigtigelse, at skriftvekslingen i det væsentligste er sket i norske kroner, eller at dommens konklusion indeholder andre beløb i norske kroner.

Forholdene er så klare, at Højesteret kan afgøre sagen med den præcisionsgrad, som den principale påstand lægger op til. Den subsidiære påstand er ikke udtryk for, at kærende mener, at der er hjemmel i retsplejelovens § 221, stk. 1, til en ny prøvelse og vurdering af byrettens skøn. Formålet er alene at gøre det muligt for Højesteret at formulere sin afgørelse, som Højesteret finder det hensigtsmæssigt.

Minimum har anført navnlig, at fastsættelse af handelsagenters godtgørelse i henhold til handelsagentloven beror på et skøn. I dette skøn indgår adskillige elementer. Et af disse elementer er vederlaget, som Minimum som agenturgiver har betalt til Vidar Bersaas Invest i dennes egenskab af handelsagent. Byretten har i skønnet herudover inddraget elementer som længden af parternes samarbejde, den fordel Minimum vil få af agentens indsats som led i samarbejdet, i

hvilket omfang handelsagenten har skaffet nye kunder eller betydeligt udvidet salget til eksisterende kunder samt at betalingen af godtgørelsen efter en samlet vurdering synes rimelig.

Det er en samlet vurdering af ovenstående elementer, der har ført til afsigelsen af dommen. Det ligger implicit i byrettens dom, at der er foretaget et sådant skøn. Der er ikke alene tale om en afgørelse af, hvor stor en del af maksimalgodtgørelsen, der skulle tilkendes.

Langt den væsentligste del af beløb i skriftvekslingen og de fremlagte bilag er angivet i norske kroner. Der er derfor intet usædvanligt i, at dommen indeholder en konklusion, der er opgjort i norske kroner. Særligt ikke når Vidar Bersaas Invests påstand var beskrevet og opgjort i norske kroner, som var den mest anvendte valuta i parternes samarbejde.

Retspraksis fortolker retsplejelovens § 221, stk. 1, strengt. Det sker kun sjældent og undtagelsesvist, at domstolene foretager en berigtigelse, som ændrer afgørelsen materielt. Den angivne fejl i denne sag kan ikke karakteriseres som en åbenbar skrivefejl. Henvisningen til bilag K og den deraf følgende domskonklusion er udtryk for den samlede vurdering, retten har foretaget.

En berigtigelse som formuleret i den subsidiære påstand vil være en ny prøvelse og vurdering af det skøn, som er foretaget af byretten, hvilket ligger uden for anvendelsesområdet for retsplejelovens § 221.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagen angår, om der i medfør af retsplejelovens § 221, stk. 1, 1. pkt., kan ske berigtigelse af en beløbsangivelse i byretsdommen, således at der tages højde for, at beløbene i sagens bilag K er angivet i danske kroner og ikke i norske kroner.

Efter retsplejelovens § 221, stk. 1, 1. pkt., kan retten til enhver tid i embeds medfør berigtige skrivefejl, som er indløbet i henseende til ord, navne eller tal, blotte regnefejl samt sådanne fejl og forglemmelser, som alene vedrører udfærdigelses form.

Byretten fastslog indledningsvis, at Vidar Bersaas Invest AS har krav på en godtgørelse, og at godtgørelsen skal udgøre 2/3 af det maksimalbeløb, der kan blive tale om efter handelsagentloven. Herefter foretog retten, på grundlag af vederlagsbeløbene i bilag K, en beregning af det godtgørelsesbeløb, som Vidar Bersaas Invest har krav på. Ved beregningen antog byretten fejlagtigt, at beløbene i bilag K var angivet i norske kroner og ikke - som det faktisk var tilfældet - i danske kroner.

Højesteret finder, at den omhandlede fejl er af en sådan karakter, at berigtigelse kan ske efter retsplejelovens § 221, stk. 1, 1. pkt., og hjemviser sagen til byretten med henblik på berigtigelse af byrettens dom.

THI BESTEMMES:

Byrettens beslutning og landsrettens kendelse ophæves, og sagen hjemvises til byretten med henblik på berigtigelse af byrettens dom efter retsplejelovens § 221, stk. 1, 1. pkt.

I kæremålsomkostninger for landsret og Højesteret skal Minimum A/S inden 14 dage fra denne højesteretskendelses afsigelse betale 2.500 kr. til Vidar Bersaas Invest AS. Beløbet forrentes efter rentelovens § 8 a.

Kæreaafgiften skal tilbagebetales

Publiceret til portalen d. 14-05-2020 kl. 11:46

Modtagere: Advokat (H) Lars Carstens, Advokat (H) Kim Rasmussen